

LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019-10-07 Nr. (37.6) 1B-3096

Kopija

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 IR 36⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Š. m. spalio 8 d. Tarpinstituciniame pasitarime 8 klausimu numatoma svarstyti įstatymų projektų paketą dėl dokumentų siuntimo per Nacionalinės elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą (toliau – E. pristatymo sistema).

Į šį Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2019 m. rugsėjo 20 d. pateiktą įstatymų projektų paketą yra įtrauktas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 36⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VAĮ pakeitimo projektas) (Nr. TAIS 18-8002(6)), kuris, palyginus su ankstesnėmis šio projekto versijomis, **papildytas naujomis nuostatomis, tiesiogiai susijusiomis su Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – Tarnyba) kompetencija ir jai pavedamų funkcijų apimtimi**, apie kurias Tarnybai nebuvo žinoma ir kurios su Tarnyba nebuvo derintos. Apie šias naujas VAĮ pakeitimo projekto nuostatas Tarnyba sužinojo tik susipažinusi su viešai paskelbta š. m. spalio 8 d. Tarpinstitucinio pasitarimo darbotvarke ir jame numatomais svarstyti teisės aktų projektais. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba teikia tiesiogiai Lietuvos Respublikos Vyriausybei esmines pastabas dėl VAĮ pakeitimo projekto.

VAĮ pakeitimo projekto 3 straipsniu keičiamo Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) 18 straipsnio 4 dalyje siūloma numatyti, kad:

„Elektroninio pristatymo paslaugos fiziniais asmenims, kai jie elektronines siuntas per E. pristatymo sistemą siunčia viešojo administravimo subjektams, teikiamos neatlygintinai. Kai elektroninio pristatymo paslaugos E. pristatymo sistemos priemonėmis teikiamos atlygintinai, elektroninio pristatymo paslaugų teikimo E. pristatymo sistemos priemonėmis tarifai turi būti pagrįsti patirtomis sąnaudomis. **Elektroninio pristatymo paslaugų teikimo E. pristatymo sistemos priemonėmis tarifams apskaičiuoti *mutatis mutandis* taikoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymu Vyriausybės tvirtinama atlyginimo už registro objekto registravimą, registro duomenų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą mokėjimo tvarka.** Kai asmens elektroninio pristatymo dėžutė yra neaktyvi ir elektroninė siunta jam siunčiama per E. pristatymo sistemą, bet įteikiama kaip pašto siunta, šios paslaugos tarifai nustatomi įtraukiant elektroninio pristatymo paslaugų teikimo E. pristatymo sistemos priemonėmis tarifą, pagrįstą patirtomis sąnaudomis, ir viešojo konkurso būdu atrinkto E. pristatymo sistemos operatoriaus pasiūlyme pateiktus įkainius.“

Siūlomoje VAĮ 18 straipsnio 4 dalyje nurodoma *mutatis mutandis* taikoma tvarka laikytina Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnio 5 dalies pagrindu Vyriausybės 2018 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 45 (toliau – Nutarimas Nr. 45) patvirtintas **Atlyginimo už registro objekto registravimą, dokumentų teikimą dydžių apskaičiavimo ir**

atlyginimo už registro objekto registravimą, registro duomenų, registro informacijos, registruui pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą mokėjimo tvarkos aprašas (toliau – Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašas). Pažymėtina, kad Nutarimo Nr. 45 2 punktu Tarnybai yra pavesta vykdyti Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos apraše nurodytos atlyginimo už dokumentų teikimą ir registro objekto registravimą dydžių apskaičiavimo priežiūros institucijos (toliau – priežiūros institucija) funkcijas.

Tarnyba, įvertinusi VAI pakeitimo projektu siūlomą įtvirtinti teisinį reguliavimą, iš esmės nepritaria naujai dėstomai VAI 18 straipsnio 4 daliai dėl žemiau išdėstytų priežasčių:

1. Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašas reglamentuoja atlyginimo už registro objekto registravimą, registro duomenų, registro informacijos, registruui pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą bei teikimą pakartotinai naudoti dydžių (toliau – atlyginimų dydžiai) apskaičiavimą. **Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašas ir jo prieduose pateiktos** Atlyginimo už dokumentų, registro duomenų, registro informacijos, registruui pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą dydžių apskaičiavimo metodika ir Atlyginimo už registro objekto registravimą dydžių apskaičiavimo metodika (toliau kartu – **Metodikos**), kuriomis vadovaujantis apskaičiuojami atlyginimų dydžiai, **yra mutatis mutandis nepritaikomi apskaičiuojant elektroninio pristatymo paslaugų tarifus.**

Pagal įstatymų projektų paketo aiškinamajame rašte pateiktą informaciją, elektroninio pristatymo paslauga apims elektroninių siuntų formavimą, siuntimą, priėmimą, išsaugojimą ir kitokių jų tvarkymą, sudarant galimybę identifikuoti siuntėjus, gavėjus, jų atstovus, laiko žymomis fiksuoti elektroninių siuntų išsiuntimą, pristatymą ir gavimą, kartu užtikrinant elektroninių siuntų turinio konfidencialumą ir susirašinėjimo slaptumą. Taigi, **elektroninio pristatymo paslauga yra elektroninė paslauga**, savyje apimanti visą eilę procesų, o ne atskiras duomuo arba dokumentas.

Vadovaujantis Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 244 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ patvirtinimo“, (toliau – Programa) 5 punktu, elektroninė paslauga suprantama kaip naudojant įvairias IRT priemones (pavyzdžiui, kompiuterius, mobiliojo ryšio telefonus, interaktyvią skaitmeninę televiziją ar kita) nuotoliniu būdu teikiama paslauga, kuri apima visus veiksmus nuo paslaugos inicijavimo iki užsibrėžto paslaugos rezultato pasiekimo. **Elektroninę paslaugą sudaro visas kompleksas elementų, ne tik įvairūs duomenys ir (arba) dokumentai, bet ir duomenų apdorojimui, integravimui ar kitiems veiksmams skirtų IRT priemonių ir įrenginių, su tuo susijusių institucijos skaitmenizuotų arba neskaitmenizuotų procesų visuma**, būtina tam, kad suteikti paslaugą elektroniniu būdu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **Metodikos yra iš esmės netinkamos elektroninės paslaugos, kurią gali sudaryti daugelio skirtingų duomenų arba dokumentų gavimas, apdorojimas, pateikimas, taip pat papildomi veiksmai, atliekami IRT priemonių pagalba, tarifų skaičiavimui.** Bandymas jas taikyti sukeltų neproporcingą naštą tiek už tarifų skaičiavimą atsakingam subjektui, tiek tikrinantiems auditoriams, tiek Tarnybai, kaip priežiūros institucijai, ir sudarytų pagrindą esminėms abejonėms dėl jas taikant gautų rezultatų patikimumo ir pagrįstumo.

2. VAI 18 straipsnio 4 dalyje siūloma numatyti, kad, „kai elektroninio pristatymo paslaugos E. pristatymo sistemos priemonėmis teikiamos atlygintinai, **elektroninio pristatymo paslaugų teikimo E. pristatymo sistemos priemonėmis tarifai turi būti pagrįsti patirtomis sąnaudomis**“. Atsižvelgiant į šią nuostatą, Tarnybos vertinimu, **nė vienas iš Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos apraše įtvirtinamų atlyginimų dydžių apskaičiavimo metodų nėra tinkamas elektroninio pristatymo paslaugos tarifams apskaičiuoti.** Pagal Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašo 8 ir 9 punktus, apskaičiuojant atlyginimo dydžius gali būti taikomi:

- sąnaudų susigrąžinimo metodas, pagal kurį apskaičiuojant atlyginimo dydžius leidžiama įtraukti tik būtinas ir pagrįstas sąnaudas, kartu su leistinu pelnu, įskaitant pagrįstą investicijų grąžą;
- ribinių sąnaudų metodas, pagal kurį apskaičiuojant atlyginimo dydžius leidžiama įtraukti ne visas, o tik kintamas, t. y. ribines, sąnaudas.

Tuo tarpu iš VAI 18 straipsnio 4 dalies nuostatos darytina išvada, kad apskaičiuojant elektroninio pristatymo paslaugų tarifus, turėtų būti įtraukiamos visos šių paslaugų sąnaudos, tačiau nepridedant leistino pelno, įskaitant pagrįstą investicijų grąžą.

3. Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos apraše įtvirtintas atlyginimų dydžių (įkainių) apskaičiavimo ir priežiūros modelis apima eilę reikalavimų, kaip nustatomi įkainiai: turi būti atliktas **įkainių apskaičiavimas institucijoje** (procesas, apimantis sąnaudų apskaitos sistemos parengimą, įdiegimą ir įkainių apskaičiavimą), įsigyjamos ir atliekamos **auditorių patikrinimo procedūros**, taip pat apskaičiuotų **įkainių derinimas su priežiūros institucija**.

Tarnyba, įvertinusi iki šiol įgytą patirtį vykdant priežiūros institucijos funkcijas, siūlo įvertinti tokio sudėtingo, koks yra numatytas Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos apraše, elektroninio pristatymo paslaugų tarifų apskaičiavimo ir priežiūros mechanizmo įtvirtinimo tikslingumą.

4. Pagal siūlomą VAI 18 straipsnio 4 dalį, t. y. elektroninio pristatymo paslaugų tarifų apskaičiavimui *mutatis mutandis* taikant Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašą pilna apimtimi, **Tarnyba turėtų vykdyti šių tarifų apskaičiavimo priežiūrą**, kaip ji reglamentuota Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos apraše.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERI) 6 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos pašto įstatymo (toliau – PĮ) 6 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso (toliau – GTK) 7 straipsnio 4 dalimi, **Tarnyba yra nacionalinė elektroninių ryšių, pašto paslaugos ir geležinkelių transporto rinkos reguliavimo institucija**, pagal Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktus. Tarnybai, kaip nacionalinei reguliavimo institucijai, pagal ES teisės aktus yra keliami savarankiškumo, teisinio atskyrimo, funkcinio nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimai. Pagrindinė Tarnybos paskirtis – tinkamas elektroninių ryšių, pašto paslaugos ir geležinkelių transporto rinkų reguliavimas, o tikslas – veiksminga konkurencija elektroninių ryšių, pašto ir geležinkelių transporto srityse, efektyvus elektroninių ryšių išteklių naudojimas, vartotojų teisių apsauga. Nepaisant to, kad Tarnybai jau buvo pavestos naujos priežiūros institucijos funkcijos, tai **nekeičia Tarnybos, kaip nacionalinės reguliavimo institucijos, pirminės ir svarbiausios paskirties, ir tokio pobūdžio institucijų statuso specifikos bei nepriklausomumo reikalavimo, bei nesudaro pagrindo plėsti šių priežiūros institucijos funkcijų**.

Pažymėtina, kad siekis Tarnybai priskirti vis naujas funkcijas, niekaip nesusijusias su jos, kaip nacionalinės elektroninių ryšių, pašto paslaugos ir geležinkelių transporto rinkų reguliavimo institucijos, tikslais ir uždaviniais, **silpnina Tarnybos galimybes efektyviai vykdyti elektroninių ryšių, pašto paslaugos ir geležinkelių transporto rinkų reguliavimą ir priežiūrą**, nes didelės laiko ir žmogiškųjų išteklių sąnaudos turi būti sutelkiamos naujų, nebūdingų funkcijų vykdymui ir papildomų kompetencijų įgijimui.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, elektroninio pristatymo paslaugų tarifų apskaičiavimui **turėtų būti parengti ir priimti atskiri, šių paslaugų specifiką atspindintys, teisės aktai**.

Papildomai, Tarnyba norėtų pažymėti, kad esmines pastabas¹ dėl Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašo taikymo apskaičiuojant elektroninio pristatymo paslaugų įkainius netinkamumo jau buvo teikusi Susisiekimo ministerijai anksčiau, įvertinusi Susisiekimo ministerijos 2018 m. gruodžio 5 d. raštu Nr. 2-15051 išvadoms gauti pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimo Nr. 914 „Dėl Nacionalinės elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (Nr. TAIS 18-8530(4)). Atsižvelgiant į tai, kad vėlesnėje Vyriausybei svarstyti pateiktoje šio projekto versijoje (Nr. TAIS 18-8530(5)), nuostatų, susijusių su Atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašo taikymu apskaičiuojant elektroninio pristatymo paslaugų įkainius, buvo atsisakyta, vertintina, kad į Tarnybos pateiktas pastabas tuomet buvo atsižvelgta. Tad Tarnybai lieka

¹ Tarnybos 2018 m. gruodžio 14 d. raštas Nr. (37.6) 1B-3525

(<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/a367f6f2ffa011e89b04a534c5aaf5ce>).

neaiškūs iš esmės analogiško pakartotinai teikiamo siūlymo motyvai ir ankstesnių Tarnybos pastabų vertinimas.

Tarnyba prašo Vyriausybės pavesti Susisiekimo ministerijai įvertinti šiame rašte išdėstytas pastabas, o nepavykus suderinti VAI pakeitimo projekto nuostatų, šį projektą pakartotinai svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime. Atitinkamai Tarnyba papildomai prašo atsisakyti įstatymų projektų paketo, į kurį įtrauktas VAI pakeitimo projektas, svarstymo š. m. spalio 9 d. Vyriausybės posėdyje (15 darbotvarkės klausimas).

Direktorius

Feliksas Dobrovolskis